

Pesnikova žena prihaja

Komedija

OSEBE:

JOŽE MLAKAR, pesnik
 MELANIJA MLAKAR, njegova žena
 PIKA, hči
 MARKO, Pikin fant
 FRANC VERNIK, pesnik nagrajenec
 GORDANA VERNIK, njegova žena
 SVETLIČ, predsednik komisije za Ribičeve nagrade
 OLGA, članica komisije
 PAVLA, igralka, članica komisije
 MAJER, član komisije
 PSIHIATER FLAJŠAKER
 PEDIKER
 TAJNICA kulturne skupnosti
 OTHELLO, Olgin pudelček

I.

Ko je v dvorani še luč, se že zasliši zanosna pesem SPET TRTE SO RODILE, PRIJATLI, VINCE NAM SLADKO... Potem luč v dvorani ugaša, Zdravljica narašča in sčasoma zaslišimo zanosen moški glas...

GLAS PESNIKA VERNIKA: »Danes, ko prejemamo ta velika priznanja za življenjsko delo, bi se rad v imenu vseh nagrajencev in seveda še zlasti v svojem imenu zahvalil upravnemu odboru Ribičevih nagrad in tovarišu predsedniku! Kiparji ne klešejo kamna, skladatelji ne pišejo simfonij in pesniki ne kujemo rim zaradi nagrad in priznanj... To je tiho, samotno in nadvse naporno delo. Prej bi rekel, da nagrade odvrčajo pesnika od dela...

(V tem se dvigne zavesa in pred nami je Vernikova kopalnica in zadaj dnevna soba. Pesnik Vernik je v kopalnici v spodnjih hlačah, v majici, pred njim pa kleči pediker in mu brusi trdo kožo s pete in »operira« kurje oko...)

VERNIK: *(Prekine svoj govor)* Saj vas ne motim?

PEDIKER: Ne.

VERNIK: Moram se pripraviti. Ne morem improvizirati.

PEDIKER: Seveda.

VERNIK: »Prej bi rekel, da nagrade odvrčajo pesnike od dela. Toda kljub temu nam že površen pogled v zgodovino pove, da so velikaši že od nekdaj polagali lovorove vence na čela pesnikov in da so plemeniti Grki poznali neke vrste olimpiade tudi za pisatelje oziroma dramatike.

Danes kajpada ni lovorovih vencev in olimpiad, ampak imamo samoupravno utemeljene in družbeno verificirane nagrade in priznanja...

GORDANA: Kaj pa vidva? Sta čisto nora? Še deset minut imava in morava v avto, Franci! In še jaz moram v kopalnico.

PEDIKER: Samo kurje oko še uredim, gospa... Čeravno moram povedat, da potem...

VERNIK: Pusti naju na miru... Moram se pripraviti... Danes kajpada ni lovorovih...

PEDIKER: Samo še pet minut in bo tudi kurje oko odstranjeno, samo da potem...

GORDANA: Potem moram še jaz v kopalnico! (*Gre*)

VERNIK: »Verificirane nagrade in priznanja. Zato tudi mi, današnji pesniki, ne sprejemamo nagrad iz rok vladarjev, gubernatorjev ali slovečih diktatorjev, ampak iz rok predsednika upravnega odbora, čigar delo bazira na delu delegatsko izbranih komisij, odborov in pododborov... Auuu!

PEDIKER: Oprostite, oprostite, moral sem zarezati v živo... A povedati vam moram...

VERNIK: Potem, potem... »Tako so torej Ribičeve nagrade, ki smo jih danes prejeli, v resnici izraz naše demokratične baze... In zato jih današnji ustvarjalci sprejemamo s ponosom in zadoščenjem...« Kako se vam zdi?

PEDIKER: Fantastično... Zares, solze imam v očeh...

VERNIK: Jaz tudi...

PEDIKER: ... Povedat pa moram...

VERNIK: »Seveda pa je taka nagrada, vsaj zame osebno, prepričan pa sem, da govorim tudi v imenu drugih nagrajencev, huda obremenitev; moralna in umetniška, saj obvezuje za naprej. Upam, da bom to zaupanje s svojim nadaljnjim pesniškim delom tudi upravičil... Hvala!«

PEDIKER: Prosim.

GORDANA: Ste končali? Kako pa govoriš, Franci! Kakšna huda obremenitev je nagrada zate?! Tega ne moreš reči! »Huda obremenitev«. To rečemo, če je preveč aparatov vključenih in če je elektrika preobremenjena... Pa dedna obremenitev pa obremenitev tovornjaka... to že, ne moreš pa reči moralna obremenitev.

VERNIK: Misliš? Kaj pravite vi?

PEDIKER: Kaj pa vem, meni se je zdelo v redu...

VERNIK: Vidiš?

GORDANA: Kaj pravite?

PEDIKER: Pet milijonov... Starih... Dva za kurje oko in kožo, tri za potne stroške!

VERNIK: Daj ti! Saj vidiš, da sem še v gatah.

GORDANA: Takoj... Samo hitro, da ne bomo zamudili!

PEDIKER: Saj jaz že odhajam... Pa tudi vi, tovariš Vernik, vi si morate zdaj namakat noge in vsaj dve uri ne smete obut čevljev...

VERNIK: Kaj!

GORDANA: Kaj!

PEDIKER: Vsaj dve uri morate bit bosí... To je bila prava operacija kurjega očesa...

VERNIK: Saj ste blazni! Čez eno uro bom že prejel nagrado za življenjsko delo in imel zahvalni govor.

GORDANA: Ste nori?

PEDIKER: Kaj, danes imate to podelitev?! Jaz pa sem mislil, da jutri. Saj sem vas ves čas hotel opozoriti, pa ste kar deklamirali. Jaz nisem kriv!

GORDANA: Tu je vaš denar... Saj ne bomo govorili. Obuj se in greva!

PEDIKER: Ampak da ne bom jaz kriv!

GORDANA: Bog pomagaj... pustite naju sama.

VERNIK: Kaj se mi pa lahko zgodi, če se obujem?

PEDIKER: Nič... Solze vam bojo tekale!

GORDANA: Solze?

PEDIKER: Ja, od bolečin. Zbogom...

(Gre. Vernika se gledata)

VERNIK: Saj ta je nor!

GORDANA: Ti si nor, da daješ svoje kurje oko v roke takemu norcu!

VERNIK: Ti si ga pripeljala, jaz sploh nisem vedel, da so pedikerji na svetu.

GORDANA: Na, obuj se, poskusi... Zdaj se moram jaz zrihtat...

(Si vzame iz las navijalke in si ureja frizuro)

VERNIK: Auuu! *(se obuje)* Ne grem, nikamor ne grem...

(Se sezuje in vrže čevelj v vrata)

GORDANA: Ne greš, kam ne greš?

VERNIK: Na podelitev te hudičeve nagrade!

GORDANA: Saj si nor! Na, obleci smoking! Boš pa bos!

(Mu da obleko in Vernik se res lepo obleče, a še vedno je bos. Gordana se ureja...)

VERNIK: Ne, nikamor ne grem. Tu bom sedel, ti pa pojdi, sprejmi nagrado namesto mene, zahvali pa se naj kdo drug... O prekleti pedikerji in kurja očesa.

GORDANA: Saj si nor! Obuj se in pojdi in konec besed!

VERNIK: Če pa trpim. *(Se spet obuje)*

GORDANA: »Stanu se svojega spomni, trpi brez miru!«

VERNIK: Taka si, taki ste... Joj, kako tišči, kako tišči!

GORDANA: Pa naj tišči, ljubi! Naj tišči nocoj, ko boš dobil največjo nagrado in bo od zavisti zelene pol Slovenije. Sprejel boš nagrado in zahvalil se boš zanjo. Televizija bo snemala, jaz bom sedela v prvi vrsti in vsi prijatelji nas bojo opravljali. Ti boš pa govoril. In samo jaz bom vedela, da te tišči v čevljih. To je moj moški, moj pesnik, moj trpin, si bom mislila in ti ploskala...

VERNIK: Hvala... vseeno bom šel mogoče bos.

GORDANA: Poglej, še pol ure... Bi rad, da kdo drug vzame nagrado namesto tebe... Prav lahko se zgodi, če boš zamudil...

VERNIK: O, jebenti... *(Skoči pokonci, pa se spet sesede)* Auuu!

GORDANA: Kaj pa naši partizani med vojno? Ko so ranjeni zavzemali bunkerje?

VERNIK: Saj res! *(Gre v sobo... Gordana se ureja)*

GORDANA: Prinesi mi plašč...

(Sta že skoraj urejena, Vernik šepa v lakastih čevljih...)

GORDANA: Lep si, lep... To, da malo šepaš, te dela še lepšega! Kravato si si zavezal nekako preveč zares, prenatanko, kot kak politik in ne pesnik... Tako, malo površnosti, nonšalance...

VERNIK: *(Ji podrži krzneni plašč)* Na! Tudi ti si lepa...

GORDANA: Sem? Moram bit. Nocoj, ko dobiš to čudovito nagrado. Dragi, pusti bolečine! Tako sem srečna, vse jih bova zajebala s to nagrado!

VERNIK: Gordana! Saj ne gre za druge...

GORDANA: Gre! Za druge in zate. Stari estet je zapisal, da si feljtonist in ne pesnik, mladi smrkavec je rekel, da si politična in nacionalna korifeja in ne pesnik, v Novi reviji te niso tiskali! Zdaj pa to, ta nagrada in jaz v prvi vrsti. Mlakarji bojo v luft skakali, Farazinovi se bojo po podu metali, Jodlbergerjevi preklinjali od zavisti... Saj jih poznam. Ti pa tam, v kristalni dvorani in jaz in nagrada in sklepni govor... In Zdravljica!

VERNIK: Pustiva zdaj to... To so najini prijatelji, privoščili mi bojo.

GORDANA: Kaj! Privoščili?! To že moraš vedet, da bova izgubila vse prijatelje zaradi te nagrade. Ampak saj je vseeno, spleča se! Jezus, da bi lahko nocoj gledala te ljubljanske frise, ko me bojo zagledali v prvi vrsti in tebe, tebe na govorniškem odru. O, da sem to dočakala.

VERNIK: Pojdiva, drugače bo res še kdo drug vzel nagrado, če ne bom pravi čas tam...

GORDANA: Pojdiva! Naj že zadoni Zdravljica za mojega moža! O, da bi se že začelo! O da bi se sprožile televizijske kamere!

VERNIK: O, da bi bil že bos...

GORDANA: Naj zadoni Zdravljica, sem rekla, naj zadoni in naj se drugi razpočijo...

(Zatemnitev. In res se oglasi Zdravljica, čez čas pa že slišimo glas predsednika sklada za Ribičeve nagrade... »Ribičevo nagrado za življenjsko delo na področju poezije prejme pesnik France Vernik...«)

II.

Dnevna soba v bloku, kakršnih je na tisoče v naših stanovanjskih naseljih. Mlakar sedi na kavču, v rokah ima daljinski »upravljač« za televizijske programe. Žena se je v kopalnici preoblekla za miren družinski večer.

MELANIJA: O, ne, ne boš gledal prvega programa... Zdaj je na vrsti nadaljevanka na drugem.

MLAKAR: Si nora? Zdaj je na programu podelitev Ribičevih nagrad in govor ob kulturnem prazniku!

(Se »tepeta« za daljinski upravljač, pretepanje pa se spremeni v nekakšen hec in potem skoraj v seks...)

MELANIJA: *(skoči pokonci)* Glej!

MLAKAR: Kaj?

MELANIJA: France Vernik!

MLAKAR: Pusti zdaj!

MELANIJA: Daj sem! Glasno!

PREDSEDNIK UPRAVNEGA ODBORA RIBIČEVIH NAGRAD *(na televiziji kajpada)*: »Pesnik France Vernik je vnesel v slovensko poezijo povsem nove tone, in sicer intimistično lirične refleksije na veliko zgodovinsko dogajanje v slovenskem narodu. Tako je slikal revolucijo s pesniško zanesenostjo, toda tudi s potrebno distanco in kdajpakdaj tudi z disonančnimi toni...«

MELANIJA: Kaj? Ta bedak je dobil letos nagrado? To je škandal!

PREDSEDNIK UPRAVNEGA ODBORA RIBIČEVIH NAGRAD: »Zato lahko rečemo, da je njegova poezija pesimistično optimistična in optimistično pesimistična. Pesnik pa je sodeloval tudi v evoluciji slovenske lirike, saj je od častilca strogo metričnih vzorcev kot velik svobodoljub prešel k svobodnejšemu verzu. Prosim pesnika Franca Vernika, da sprejme nagrado za poezijo.«

MELANIJA: Glej ga, kretena, kako se klanja. Saj mu tečejo solze, tako je ginjen. In ona, kako ploska, v prvi vrsti sedi, ta trapasta Gordana...

MLAKAR: Melanija, iz tebe govori navadna zavist. Saj smo vendar prijatelji.

MELANIJA: In kaj potem? Kaj bi šele govorila, če bi ne bili prijatelji. In prav zato te vprašam: kaj je ona več, da sedi v prvi vrsti in jo snema televizija? Zakaj dobiva nagrado tvoj prijatelj France in ne ti?

MLAKAR: On je izdal lani dve zbirki... vseh skupaj jih ima kakih petnajst... Jaz pa vsako leto napišem kako pesem ali pa še to ne...

MELANIJA: Saj... ker si mevža.

MLAKAR: Ššš! Zdaj bo še on govoril!

GLAS FRANCA VERNIKA *(na televiziji kajpada)*: »Danes, ko prejemamo to veliko priznanje za svoje življenjsko delo, bi se rad v svojem imenu, a tudi v imenu drugih nagrajencev toplo zahvalil upravnemu odboru Ribičevih nagrad in njegovemu predsedniku...«

MELANIJA: Te servilnosti ne bom poslušala...

MLAKAR: Pusti.

GLAS FRANCA VERNIKA: »Kiparji ne klešejo kamna, skladatelji ne pišejo simfonij in pesniki ne kujemo rim zaradi nagrad in priznanj. Ustvarjanje je tiho, samotno in nadvse naporno delo. Prej bi rekel, da nagrade odvrčajo od ustvarjanja...«

MELANIJA: Vse življenje se je pulil za to nagrado, zdaj pa pravi, da nagrade odvrčajo od pisanja. Hinavec! In ona... ta krava... v prvi vrsti...

MLAKAR: Melanija, zakaj se jeziš, ker je najin prijatelj dobil nagrado. Nekdo jo pač mora dobit!

MELANIJA: Zakaj pa je potem ne dobiš ti? Zakaj on, ta blefer, butl, feljtonist... A veš, da nobene njegove knjige ne izposodimo v knjižnici... Nobene... Nihče ga ne bere... Pač, njegova žena... Ta krava, ki se nastavlja kameram...

MLAKAR: Pa saj je tvoja prijateljica!

MELANIJA: Bila!

MLAKAR: Pa kaj... je pač dobil nagrado...

MELANIJA: Saj... tak si ti... Tebi je vseeno, da je on dobil nagrado, ti pa nič. Da je ona sedela v prvi vrsti v kristalni dvorani, jaz pa doma na kavču... Sem se zato poročila s pesnikom, da bom doma? V našem trgu sem bila prva, bila sem ravnateljica občinske knjižnice... Pa sem vse pustila in šla za teboj v to Ljubljano, kjer sem katalogizatorica za leposlovje... Samo zato, da bi imela pesnika, da bi bila bliže pravemu literarnemu življenju... In kaj zdaj... doma posedam v šlafroku, medtem ko se druge kažejo po televiziji. Moj mož napiše dve pesmici na leto in jih objavi v reviji, ki je nihče ne bere... Drugi pa prejemajo nagrade.

MLAKAR: Ampak jaz nisem nikoli pomislil na te Ribičeve nagrade.

MELANIJA: On ni nikoli pomislil na Ribičeve nagrade. Pa name, name si kdaj mislil... Da bi rada sedela ob možu v prvi vrsti in bi vsa moja žlahta gledala in vsa Slovenija... na to nisi pomislil?

MLAKAR: Pa recimo, da bi jo dobil! Tako teoretično. In kaj bi imela od tega? Pol Slovenije bi tako govorilo o meni in o tebi, kot nocoj govorijo o Verniku... Rekli bi, da si ne zaslužim, da sem jim lezel v rit, da si ti krava v prvi vrsti, da me nihče ne bere...

MELANIJA: Seveda bi govorili. Nagrado bi pa le imel. In jaz bi bila res na televiziji. Zdaj pa moji doma gledajo in pravijo: Ej, naša Melanija pa le še ni zlezla tako visoko s tistim svojim profesorjem, da bi prišla na televizijo... On torej le ni tak pesnik, če ne dobi nobene nagrade...

MLAKAR: Saj ni važno, kaj si mislijo...

MELANIJA: Važno je, kaj si jaz mislim... Zato dobro poslušaj: prihodnje leto moraš ti dobit to nagrado... Si slišal? In dobil jo boš. Jaz bom poskrbela za to.

MLAKAR: Saj to ne gre kar tako... ti rečeš in dobil jo bom. Moral bi izdat kako novo pesniško zbirko.

MELANIJA: Saj jo boš izdal... Ne eno, dve!

MLAKAR: Kako? Moram jo prej napisat!!

MELANIJA: Boš pa napisal... Vsak dan eno pesem. V enem mesecu trideset pesmi, v dveh šestdeset, v treh devetdeset... Dovolj za dve zbirki. In če ne bo šlo, boš izdal knjigo brez pesmi. Zadnjič sem pri katalogizaciji naletela na knjigo z naslovom OPUS NIČ. Bila je prazna, sam papir. Tako! Vendar ti boš pisal, da veš. Vsak večer hočem videt pesem na mizi, sicer ne bo večerje na mizi in ne v postelji. Razumeš. In to od tega trenutka naprej.

MLAKAR: Jaz te ne poznam, žena.

MELANIJA: Pa me boš spoznal. V meni je zarjul vihar...

MLAKAR: Kaj?

MELANIJA: »Kadar čez gozdove rjovejo viharji, drevesa se svojih korenin zavedo!« In jaz sem se nocoj zavedela, da sem začela gnit v tej Ljubljani, in to s teboj vred... Nocoj se začnem borit... Za nagrado... Ti pa takoj pisat pesmi, takoj, slišiš...

MLAKAR: O čem pa naj pišem, o čem?

MELANIJA: O čemer hočeš! O čem pa pišejo drugi? O gobicah in pelerini, lesnikah in koprivah, o urinu in uranu, o žeblih in podatkih, o mlinih in konjenici, o travi in ragljah... O čemerkoli lahko pišeš, samo če hočeš...

MLAKAR: Ljubi bog, o tebi bi moral napisat... farso.

MELANIJA: Točno, o meni! Tudi Vernik je pisal o ženi in dobil nagrado... Gremo, na delo, še nocoj...

MLAKAR: Saj si nora... Grem... pa ne pisat, ampak nekam...

(Gre v kopalnico, kjer je tudi straniščna školjka)

MELANIJA: *(Zaklene za njim)* Ko boš imel pesem v glavi, te spustim.

MLAKAR: Kaj si nora? Ne morem na sekretu pisat poezije...

MELANIJA: Lahko. Ko smo imeli samo eno sobico in je bila Pika še majhna, si pisal na stranišču... In to kakšne lepe pesmi! Piši še zdaj!

(Poišče zvezek in pero, za hip odklene in mu vrže v kopalnico)

Na... Ko boš napisal pesem, te spustim...

MLAKAR: O, ti ljubi bog.

(Sede na školjko... Melanija pa se odločno sprehodi po sobi. Zadovoljna)

MLAKAR: »Pesem o kopalnici...« »Brisače in lavabo... kot pekel in nebo...« »Zobna ščetka, sinja zarja higiene...«

PIKA: *(Zvoni na vratih, ko Melanija odpre, Pika zažene svojo torbo na kavč...)* Čao, mati! Kje pa je pater familias?

MLAKAR: Tu. Pika si ti?

PIKA: Ja, kje pa si? Na sekretu? Spet čitaš.

MLAKAR: Ne, pišem...

PIKA: Pišeš? Ja, kaj pa ti je?

MLAKAR: Vprašaj mamó!

PIKA: Oče piše? Na stranišču? Kaj piše?

MELANIJA: Poezijo.

PIKA: Straniščno poezijo?

MELANIJA: Mir! Dokler ne napiše pesmi, ne bo večerje. Ne zanj ne zate... Jaz pa tako hujšam.

(Zvoni telefon. Pika hoče k telefonu, a jo Melanija prehití)

A ti si? Kako da nas kličeš? Od kod? Ja, čestitamo, čestitamo vsi...

Smo te videli po televiziji, kako si mu ploskala... Kdaj? V soboto.

Prav... Smetana... kakšna smetana... Kulturna smetana bo... Kdo

ti je dal roko? Predsednik Slovenije? Bravo... Povej Francu, da vsi čestitamo... Jože pa sploh! Čao, čao, stara... *(Odloži)*

PIKA: Vernik je dobil nagrado, ne?

MELANIJA: Ja, Gordana je klicala ... vabi nas na večerjo ... da bi proslavili nagrado ... Tam bo vsa kulturna smetana, pravi. Samo, da me draži in žali ... Pika, razumeš? Vernik je dobil nagrado, ta krava je sedela v prvi vrsti ... in zdaj me je klicala iz skupščine ... Joj, znorela bom ...

PIKA: Mama, Ribičeve nagrade so sranje! Sranje na kvadrat!

MELANIJA: Pika!

PIKA: To je rekel Marko.

MELANIJA: Marko?

PIKA: Moj fant!

MELANIJA: Mu bom že dala, da so nagrade sranje. Zdaj, ko smo mi na vrsti, zdaj so sranje, ko pa jo je dobil Vernik in ko so jih dobili drugi, pa niso bile sranje ... So bile priznanje za življenjsko delo ... Joj, s kakšnimi ljudmi živim ...

PIKA: Dobro, mama ... Imaš kaj za jest?

MELANIJA: Nimam. Razen če je oče že napisal kako pesem.

PIKA: Ata, napiši že kaj! Lačna sem!

MLAKAR: Saj bom, saj bom ... O čem pa naj pišem, Pika?

PIKA: Ne vem ... Napiši kaj o kopalnici!

MLAKAR: Saj sem že mislil na to.

PIKA: Potem pa piši ... Mama je čisto iz sebe ...

MELANIJA: Sem iz sebe, res je! Začelo se je ... nocoj ... bitka za Ribičevo nagrado ... In če poginem, dobili jo bomo. Pika, prihodnje leto pa bomo mi trije sedeli v prvi vrsti, razumeš, in bomo mi trije na banketu v skupščini ...

PIKA: Jaz že ne bom šla ...

MELANIJA: Pa bom šla sama ... Še njemu ni treba it. Bom jaz vzela nagrado, jaz se bom zahvalila ... vse ... Samo pesmi naj piše, nagrado pa bom že jaz priborila ... Bom že pogruntala, kako se to dela ... In spet bo svet na svojem mestu!

III.

Dnevna soba pri Vernikovih, ki je seveda zelo podobna dnevni sobi pri Mlakarjevih. V sosednji sobi zabava maloštevilno družbo nagradjenec, Gordana in Melanija pripravljata mizo za večerjo.

GORDANA: (V rokah ima listek in kemični svinčnik ... Melanija briše kozarce in jih lepo razvršča po mizi) Glej, dvanajst ljudi sem povabila ... doslej so prišli štirje in vidva ...

MELANIJA: Kakšni tipi so to? Ne poznam jih!

GORDANA: Tisti visoki, ki pije samo viski, je Svetlič. On je predsednik komisije za literaturo pri skladu Ribičevih nagrad. Velik gospod. Doktor. Poročen s podpredsednico RK SZDL ... Oni drugi je dramaturg s podeželja. V komisiji je zato, da so zastopane tudi druge regije. Zdravljen alkoholik. Njemu pripravi sok ... Potem je tu gospa Olga z Othellom ...

MELANIJA: Z Othellom?

GORDANA: Ja, to je njen pudl. Od njega se ne loči, celo na seje hodi z njim.

MELANIJA: Potem gotovo ni poročena.

GORDANA: Njej je ta pes vse! Nekoč se ji je izgubil. Dva dni je norela po Ljubljani, po radiu so objavljali vsakih pet minut kot ob kaki letalski nesreči... Potem je dala celo plačo za nagrado nekemu Šiptarju, ki ga je našel... Boš videla, kakšna je ona druga, ki tudi rada malo popije. Igralka Pavla Zarnikova... No, zdaj vodi pesniške utrinke na četrtem programu našega radia. Že deset let bere poezijo. Zato so jo izvolili v komisijo... In to je vse... Dvanajst sem jih povabila... vsi drugi so se opravičili.

MELANIJA: Pa zakaj?

GORDANA: Zakaj? Iz zavisti, draga moja... Iz zavisti.

MELANIJA: Kakšne zavisti? Zakaj?

GORDANA: Ker je Franci dobil nagrado. Farazinovi so rekli, da grejo v Italijo, Močnikovim je zbolela mama, za druge pa niti ne vem... Še sreča, da imava vaju... Ki sta naša resnična prijatelja. Ne vem, zakaj nama drugi tako zavidajo to nagrado! Saj jo lahko dobi vsak... samo dobre pesmi naj piše, ali ne?

MELANIJA: Seveda... Ampak saj poznaš ljudi!

GORDANA: Seveda... Tam veš, v skupščini pa so nama vsi čestitali, se klanjali... Predsednik Slovenije mi je dal roko in mi rekel: »A vi ste torej njegova muza?«

MELANIJA: Kaj si bila gola?

GORDANA: Ne, zakaj?

MELANIJA: Ja, muze so navadno gole.

GORDANA: Ne hecaj se... Tako mi je bilo nerodno... A kaj bomo, če ne bo več ljudi... Dvanajst krač sem skuhala, sva jih dobila s Štajerske... Vino pa imava z Dolenjske, tam ima France toliko znancev... A bova zdaj sama pojedla vse te krače?!

MELANIJA: Saj gotovo še kdo pride?

GORDANA: Dvomim... Dobila sva nagrado, a izgubila prijatelje... Tako je to na Slovenskem. Saj razumeš, ne.

MELANIJA: Razumem, razumem...

(V tem se pojavi med vrati sobe gospa Olga s pudlčkom v naročju)

OLGA: Kje je v vaši hiši stranišče za psičke, prosim?

GORDANA: Mislite stranišče... posebej za psičke...?

OLGA: Ja... Je že hotel lulat v sobi za kaktusom. Komaj sem ga rešila...

GORDANA: No, kar v stranišče stopite ali v... v lavabo...

OLGA: Hvala.

(Gre v kopalnico in da Othella lulat)

MELANIJA: Kaj je nora? Stranišče za pse!

GORDANA: Kaj hočeš!

OLGA: *(Se vrne iz kopalnice)* Hvala, sva že opravila... Prav lepo sva opravila... Prav lepo je šlo. Na kulturno skupnost, kjer imamo seje

naše komisije, pa sem že pisala. Naredit morajo stranišče tudi za psičke. Po vsej Evropi imajo že frizerske salone za pse, kozmetičarke, mi pa niti pravega stranišča ... niti na forumih! ... Če to ni Balkan ...
(*Odide spet v sobo, od koder slišimo pogovor in smeh...*)

MELANIJA: Praviš, da bi za svojega psa naredila vse?

GORDANA: Gotovo.

MELANIJA: Koliko zbirk je tvoj izdal v zadnjem času?

GORDANA: Lani dve ... Zato pa je bil takoj med kandidati ... So ga že hoteli zdriblat, ampak ni šlo ... Govorili so, da je feljtonist, režimski pesnik, zapoznel intimist ... nazadnje pa je le zmagala resnica ...

MELANIJA: Pa te člane komisije ... sta poznala že prej ...?

GORDANA: Ne ... samo gospo Olgo in predsednika Svetliča ...

MELANIJA: Aha ... Zanimivo. Kako je že ime temu psu? Kralj Lear?

GORDANA: Ne! Othello!

(*Telefon. Gordana gre k telefonu in dvigne slušalko*)

GORDANA: Prav ... bom povedala, škoda, res škoda ... Vse imamo pripravljeno ... Tudi brinjevec za vas ... Pa drugič, drugič, kaj hočemo ... (*Odloži*) Tudi tovariš Frolè, predsednik sklada, se opravičuje ... Ima nujno sejo koordinacije ... sami izgovori! Slovenci imajo radi človeka, ki je na tleh, ki ga nihče ne prizna, takšnega, ki ima vsaj ženo rad, zdravega, sposobnega, uspešnega moškega, kot je moj Franci, pa ne marajo. Če bi ne dobil nagrade, bi se tu gnetlo ljudi in bi opravljali ... zdaj pa ... In kaj naj z gobicami, ki sem jih dobila iz Prekmurja ...

VERNIK: (*Med vrati dnevne sobe*) Kaj je? Kaj čakamo?

GORDANA: Medve sva pripravljene ... Drugih ne bo ... Tudi Frolè se je opravičil.

VERNIK: Pa nič. To sem pričakoval ... Melanija, nikoli ti ne pozabim te zvestobe ...

MELANIJA: Daj, no!

GORDANA: Pridite, pridite!

VERNIK: Dragi gostje! Za mizo!

(*Iz sobe pridejo Mlakar, igralka Pavla Zarnikova, mladi Štajerec Majer, gospa Olga z Othellom in dr. Svetlič...*)

VERNIK: Sedite, sedite prosim ... Naši gospodinji sta že vse pripravili?

ZARNIKOVA: Niste rekli, da nas bo več?!

GORDANA: Vsi so se opravičili. Pravijo, da so zadržani.

SVETLIČ: Bo pa za nas več ostalo, ali ne.

(*Zatemnitev*)

(*Sedejo, Vernik vzame v roke steklenico...*)

VERNIK: Kaj bomo pili? Brinjevček je že notri ... Odličen ... s Primorske ... Zdaj bi mogoče malo cvička ... z Dolenjske ... Imam tudi muškat s Štajerske ... Boste? Za vas viski!

MAJER: Jaz bi, prosim, samo radensko ...

VERNIK: Ja, saj res, pozabil sem ... Pozabil ... oprostite ...

ZARNIKOVA: Zakaj pa samo radensko? ... Malo vinčka ...!

MAJER: Oprostite, to je moja zasebna stvar ... Sem zdravljen alkoholik ... bolezen pa je posameznikova zasebna stvar ...

SVETLIČ: To pa res ni nič takega ... Zdaj ni več moderno bit pijanec! Kako smo včasih pili, v Društvu, na kolodvoru, v nebotičniku. Zdaj pa je več zdravljenih kot aktivnih alkoholikov med pisatelji. Sem slišal, da bojo v pisateljskem društvu ustanovili posebno sekcijo zdravljenih alkoholikov ...

ZARNIKOVA: Pa kako češ ustvarjat, če malo ne popiješ!

SVETLIČ: Zato pa nimamo prave poezije ... Razen vaše, Vernik, seveda ...

VERNIK: In Jožetove ... Saj tudi moj prijatelj piše pesmi ...

SVETLIČ: O prisotnih se ne govori ... Mislim, slabo ...

ZARNIKOVA: Jaz sem morala vedno malo popit, preden sem šla na oder. A sem skoraj postala abstinent, saj mi niso dali vlog ...

VERNIK: (*Vstane s kozarcem v roki*) Saj vem, da nihče ne posluša rad govorov. Zato vam rečem preprosto hvala, da ste prišli proslavit to mojo nagrado. Kaj bom tajil, srečen sem ... Srečo pa rad delim z drugimi. Povabili smo tudi druge, a niso prišli. Sami so si krivi, barabe. Na zdravje! (*Izpijejo. Potem je dolgo časa nekakšna zadrega*)

GORDANA: Jejte! Krače s Štajerske, gobice iz Prekmurja, hren pa imam z Gorenjske. Tam ima sorodnike ... A poslali so nama samo hren ... (*Pijejo, molčijo, jejo*)

OLGA: A imate mogoče kako lažje meso za mojega Othella. Šunke so premočne za njegov želodec, zlasti štajerske ...

GORDANA: Ali bo mortadela dobra? Imam polno mortadele s Primorske, Franci ima tam nekdanje učence ...

OLGA: Fino, samo rezinco, samo rezinco ... Na, mali, na ...

MELANIJA: (*Jih opazuje, v njej se očitno nabira bes...*) Dober tek, Otello ...

(*Se nasmehnejo... saj so že skoraj rekli, hvala enako, potem vstane Mlakar*)

MLAKAR: Draga prijateljca, dragi vsi! Z Melanijo bi se vama rada zahvalila za vabilo. Lepo je, da smo se tako zbrali in da praznujemo prijateljevo nagrado. (*Melaniji se skoraj zaleti*) Torej, Franc, tebi in tvoji Gordani od srca čestitam ... (*Pijejo*)

GORDANA: Zakaj meni? Saj je nisem jaz dobila. Nagrado je dobil on ...

MELANIJA: Saj si tudi ti sedela v prvi vrsti.

GORDANA: To že ...

VERNIK: Ni res, skupaj sva jo dobila. Brez tebe bi je nikoli ne dobil.

MELANIJA: (*Možu*) Vidiš!

VERNIK: Ob Gordani imam svoj mir, svoje zatočišče. Pravzaprav bi morali ustanovit nagrade za žene pisateljev in pesnikov. One držijo pokonci slovensko poezijo.

ZARNIKOVA: Res, res ... Kako lepo povedano!

VERNIK: Poglejte! Vsako pesem najprej preberem njej. Na očeh ji vidim, če ji je všeč. In potem spremenim ... besedo, ritem, rimo ...

MAJER: Rimo? Saj v vaših pesmih ni rim.

VERNIK: Ko so še bile ... Ali si ne zaslužijo nagrade tiste žene, ki čakajo vso noč na svoje pesnike, da se vrnejo proti jutru pijani, pokozlani, nesrečni ...? Spravijo jih v posteljo, pripravijo sveže perilo. Ali pa tiste žene, ki jih možje s svojimi prijatelji sredi noči vržejo iz postelje in rečejo, daj na mizo jest, pit, turško kavo ... Si ne zaslužijo posebnega poglavja v literarni zgodovini tiste žene, ki potrpežljivo čakajo, kdaj se bojo možje vrnili od ljubice ... Ljubicam postavljajo spomenike v svojih delih, ne ženam ... Da, morali bi napisati posebno literarno zgodovino z naslovom žene pisateljev ...

GORDANA: (*Si obriše solze*) A ga slišite, norca ... Tega si ne zaslužim, tega si res ne zaslužim ... (*Telefon*)

VERNIK: Ja. (*Posluša*) Kako? No, kdo ste? Povejte, kdo ste? (*Odloži, vsi gledajo*)

MELANIJA: Kdo je bil?

VERNIK: Kaj pa vem. Provokacija! Provokacija! Nekdo mi pravi, da so nagrade navadno sranje! Sranje! In da je taka tudi moja poezija ...

SVETLIČ: Ah ... znana slovenska zavist ...

MAJER: Moram reč, da smo Štajerci drugačni ... Mi drug drugemu privoščimo ... Samo da nikdar ne dobimo nobene nagrade ... Te so namreč rezervirane za Ljubljancane ...

SVETLIČ: O, to pa ni res. Kaj je ni dobil tudi Martin Zavernik?

MAJER: Ker je že deset let v Ljubljani!

ZARNIKOVA: Tako lepo ste govorili o ženskah.

MELANIJA: O svoji ženi.

ZARNIKOVA: O ženi, ja ... Če bi jaz imela takega moža, potem bi ne bila v žiriji za literarne nagrade, ampak bi sama dobila nagrado ... Za dramsko igro ... Vam naj izdam svojo zgodbo.

GORDANA: Ganljiva je.

SVETLIČ: Na vsaki seji ste jo povedali, gospa.

MAJER: Tista zgodba o možu in o krivicah v gledališču?

ZARNIKOVA: Potem pa nič.

MELANIJA: Jaz je ne poznam, povejte!

ZARNIKOVA: Kot veste, sem bila najboljša igralka takoj po vojni.

SVETLIČ: A res?

ZARNIKOVA: Res, res! Zato se je z mano poročil oficir OZNE ... Videl me je, ko sem deklamirala delegatom OF, kajti sovražil je gledališče. Kot pri kakem Strindbergu, tako je bilo med nama. Potem pa je prišlo do neke zmešnjave v politiki in so ga zaprli. Oddahnila sem si ... V zaporu mu tudi ni moglo biti pretežko, saj je bil na nekem otoku na plavem Jadranu. Mislila sem, da se bom lahko tedaj v miru naigrala. A v gledališču mi niso dali vlog, ker sem imela moža na tistem otoku. So rekli, da se bojijo. Potem so ga izpustili in skoraj sem že dobila vlogo v Veseli vdovi. A se je ustrelil. Zaradi politike, jaz pa sem morala vrnit

vlogo, saj nisem mogla igrat Vesele vdove samo en mesec po njegovi smrti. Potem pa so se že navadili, da nič ne igram; prišli so novi režiserji, nove igralke, ki so jim dale, oprostite izrazu, kavsat... in so vse dosegle... Mene pa so lepo upokojili... Tako, vidite! Če bi ne našla slovenske poezije in četrtega programa Radia, bi obupala... A gledališče je še vedno moja rana, moja odprta rana...

SVETLIČ: Ja, zakaj pa niste vi dali, kako ste že rekli... mislim režiserjem...

ZARNIKOVA: Veste, kaj! Za vas vemo, da ste zapeljivec... ampak jaz nisem taka. A tudi primernih režiserjev ni bilo...

MELANIJA: Žalostno. Res žalostno.

(Na vratih pozvoni. Gordana teče k vratom. Čez čas se vrne s telegramom. Ga molče izroči Verniku. Ta odpre, vsi čakajo...)

MLAKAR: Je kaj hudega?

OLGA: Gotovo kaka čestitka.

VERNIK: *(Bere)* »Nagrade so sranje! Stop. Zadrigni se na njej. Stop. Prijatelji. Stop.«

GORDANA: *(V jok)* Kaj sva jim storila, kaj sva jim storila? Da te žalijo.

SVETLIČ: To je, vidite, ta slovenska majhnost...

MAJER: Ljubljanska, ljubljanska...

OLGA: Ne sekirajte se! Vsak od nas bi lahko povedal kako tako izkušnjo. Ko sva bila z Othellom na razstavi pudlčkov v Zagrebu... Kaj bo tam dobil slovenski pes zlato medaljo... nacionalizem se je zalezal že med kinologe... To vam rečem, zato se ne sekirajte...

GORDANA: Le kdo nama je poslal ta telegram? To svinjarijo...

MELANIJA: To ni nobena svinjarija... To je res... Zadrignite se na teh štajerskih kračah, na prekmurskih gobicah in na Ribičevi nagradi. Gledam vas in mi gre vse skup gor... To je naša kulturna elita... V to sem prišla z dežele... Saj samo jamrate, saj ste vsi vsevprek preganjani... A sedite v žirijah, delite si nagrade, jeste tu v Ljubljani, kar vam pridelala ostala Slovenija. To je... Greva domov...

GORDANA: Saj se hecaš... saj si me kar prestrašila...

MELANIJA: Nič se ne hecam...

MLAKAR: Žena! Žena!

MELANIJA: Ti pa tiho! Če bi bil za kaj, bi dobil ti nagrado, ne pa ta feljtonist in servilnež...

VERNIK: Melanija! V moji hiši me pa ne boš žalila.

MELANIJA: Saj že grem. Adijo, Othello, me veseli, da sva se spoznala.

GORDANA: Joj, znorela bom, znorela... še najboljši prijatelji naju žalijo... Nesi nazaj to nagrado, nesi jo...

VERNIK: Gordana, pomiri se...

MELANIJA: Ne nazaj... zakaj bi jo nesel nazaj... v rit naj si jo vtakne.

(Melanija odide, med gosti je panika...)

MLAKAR: Oprostite nama... grem za njo, drugače bo še koga povozila z avtom. Oprosti, stari...

GORDANA: Izgini, izgini še ti...

(*Mrakar steče... ostali sedejo... Vernik natoči*)

VERNIK: Popijmo kozarček in poplaknimo to nesrečno epizodo... Saj dovolite, da vam feljtonist naliže kozarčke...

MAJER: Samo radensko, če dovolite...

SVETLIČ: Bogme, zdaj vidim, da ni težko samo nam v žirijah, ampak tudi vam, ki dobite nagrade...

GORDANA: Možek, nisem več žalostna... Zdaj je vsaj pokazala pravo lice.

ZARNIKOVA: Zavist, ste videli, slovenska zavist...

IV.

Zdaj pa je to kopalnica pri Mrakarjevih. Enaka je, samo malo bolj razmetana in druge barve... Tema je, slišimo neko hihitanje, potem se iz kadi dvigne gol mlad fant in gre v sobo, odpre hladilnik, vzame ven cocacolo in se vrne v kadi... Smeh... ljubezen... V kadi. V tem poskuša nekdo odpreti vrata dnevne sobe, ker pa je ključ v vratih, ne gre.

MELANIJA: Hej, Pika...

PIKA: (*Se dvigne v kadi, zgrabi haljo*) Mama!

MARKO: O, jebenti, pa si rekla, da je v službi.

PIKA: Saj je šla v službo... Kakšen vrag jo je prinesel nazaj!

MELANIJA: Odpri, Pika... odpri... kaj me ne slišiš... Si spet v kopalnici in se tuširaš...

PIKA: Ja!

MELANIJA: Me slišiš... Odpri! Takoj!

PIKA: Ne, ne slišim, nikogar ne slišim.

MELANIJA: Koza, kaj se pa pol pogovarjaš...

PIKA: Kdo je?

(*Z Markom se hitro oblačita*)

MELANIJA: Odpri, ali pa pokličem milico!

PIKA: Si oblečen? Zapri se v kopalnico... Mogoče je samo kaj pozabila in se takoj vrne... Počakaj me tu... bodi čisto pri miru...

PIKA: Takoj, mama.

MELANIJA: Pika...

(*Pika odpre vrata. Vstopi Melanija s psom pod plaščem. To je Othello. Melanija se takoj napoti proti kopalnici. Ta je zaprta*)

MELANIJA: Kdo je v kopalnici?

PIKA: Mama, kaj boš s tem psom?

MELANIJA: Ugrabila sem ga, zdaj pa ga hočem skriti v kopalnico... Kdo je notri, povej...

PIKA: Mama, ne jezi se! Marko, moj fant... K nam se je prišel tuširat. Tam, kjer stanuje, ne sme uporabljati kopalnice. Pa je prišel k nam...

MELANIJA: Hej, ti... odpri, pa če si oblečen ali gol.

MARKO: (*Odpre kopalnico*) Dober dan, gospa. Jaz sem Marko.

MELANIJA: Saj vem ... o tebi slišim vsak dan kakšno pametno ... Pojdi ven ...

PIKA: Mama, kaj boš s tem cuckom? Zakaj si ga ugrabila?

MELANIJA: Tišina! To je Othello.

MARKO: Othello?

MELANIJA: Kaj se pa čudiš? Ti si njen Romeo, ta pa je moj Othello. Jasno.

PIKA: Saj imamo pol Shakespeara v kopalnici ...

MELANIJA: Izginita v sobo ... Othello ... ne cvili ... tvoja gospa bo kmalu prišla pote ... le mirno ... še prej pa malo mortadele ...

(*Gre v sobo, prinese rezino mortadele, vzame steklenico cocacole in jo nese nazaj v sobo, kopalnico pa zaklene*)

MELANIJA: Kaj ti uporabljaš cocacolo namesto šampona? In od kdaj se tuširaš oblečen?

MARKO: Šele pripravljaj sem se, potem pa ste vi prišli ...

(*Melanija prižge radio ... Potem potegne Teleks iz torbice ...*)

MELANIJA: Ti pišeš te svinjarije? »Slovenska poezija – slovenska žalost, da o nagradah ne govorimo!«

MARKO: Jaz pišem ... Priznam.

PIKA: Mama, Marko je največji publicist nove generacije.

MELANIJA: Ti bom že dala slovensko žalost. »Da o nagradah ne govorimo! Nagrade za poezijo so absurd non plus ultra. Nagrade že same po sebi korumpirajo. Nagrada je smrt za pesnike ...« Kaj pa študiraš, da si se dokopal do takih genialnih idej?

MARKO: Književnost študiram, gospa ... A nagrade so kljub temu sranje ... In poezija tudi, zlasti slovenska.

MELANIJA: Tebe se je pa res splačalo poslati v šolo ...

PIKA: Mama, saj je tudi Marko pisal pesmi ... še lani ... Toda poezije nihče ne bere ... zato se je odločil za publicistiko. Publicistika je danes blago!

MELANIJA: Ti pa tiho ... Vsi, ki ne morejo pisat pesmi, začnejo pisat publicistiko ... Nagrade za publicistiko pa niso sranje, kaj?

MARKO: Vse nagrade so sranje, gospa.

MELANIJA: Ti bi jo zavrnil, če bi ti jo ponudili?

MARKO: Brez skrbi, da bi jo zavrnil. Me lahko kap!

PIKA: Si slišala?

MELANIJA: Slišala.

MARKO: Gospa, zapomnite si: nagrade na Slovenskem so sranje. Če bi bile v markah, še mogoče ... tako pa ... Zdaj pa moram na predavanje.

MELANIJA: Bom že poklicala na uredništvo Teleksa in vprašala, zakaj tiskajo take norosti ...

PIKA: Mama, jaz grem z njim ... na predavanje ...

MELANIJA: Prav ... in ne tuširajta se preveč ...

MARKO: Čao, gospa. Sem vesel, da sem vas spoznal. Pika mi toliko pripoveduje o vas. Čao!

(*Mlada odideta, Melanija steče k Othellu ...*)

MELANIJA: Kako si? Ne boj se, ne bom te ustrelila, čeravno si ugrabljen...

(Ga vzame v naročje. Po radiu pa že oglas)

RADIO: »Izgubil se je ljubek pudlček sive barve. Nosilec srebrne kolajne iz Zagreba...«

MELANIJA: O, si bil na univerziadi?

RADIO: »Sliši na ime Othello. Kdor bi o njem kaj vedel ali ga našel, naj proti nagradi pokliče 222-725. Ponavljamo. Izgubil se je ljubek pudlček sive barve, nosilec srebrne kolajne iz Zagreba. Kdor...«

(Melanija utiša radio in gre k telefonu...)

MELANIJA: 222-275... Halo... halo? Ja, pravkar sem slišala obvestilo po radiu... Mislim, da je pri nas vaš Othello. Pa saj se pozna... Jaz sem Melanija Mlakar. Zadnjič sva se videli pri Vernikovih na tisti nori proslavi... Ja, kar pridite... Ulica druge udarne partizanske brigade sedmega korpusa narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije... Ja, tako dolgo ime ima ulica... Na tri dopisnice ne spravimo naslova... Številka? 12. Ja, čakava... Zdrav je, zdrav... *(Odloži)*

Othello, tvoja gospa Olga te pozdravlja... Zdaj pa lepo nazaj v kopalnico in ne prisluškuj... *(Gre spet k telefonu)* Halo, halo... Gospa igralka! Ja, tu Melanija Mlakar. Oprostite mi tisti škandal zadnjič... pri Vernikovih. Ja... priznam... A tudi vam se je tako zdelo... Veste, kaj sem hotela vprašat... Vi ste rekli, da je mogoče naredit kariero, če daš... oprostite, vi ste se tako izrazili... če daš kavsati... V redu... Nič hudega... Kaj? A pravim? Vaša tragedija je, da niste dali, pravim?! Hvala za nasvet. Hvala... *(Odloži)* Tako, tudi to je urejeno... Kavsati! Kavsati... Saj se ne sliši tako slabo.

(Išče številko po beležki, da bi še klicala, a takrat pozvoni pri vratih. Steče, med vrati Olga, zares vsa iz sebe)

OLGA: Dober dan, kje je?

MELANIJA: V kopalnici!

OLGA: V kopalnici? Othello, Othello... Moj...

(Steče k pudlu, ga objame in poljubi, pes cvili od sreče... Olga joče...)

Tu sem, tu... kaj se je zgodilo, kje ste ga našli?

MELANIJA: Na cesti...

OLGA: Zaklenila sem ga v sobo... Kako je prišel na cesto...

MELANIJA: Lahko, da ga je kdo hotel ugrabiti, pa je pobegnil... Mene je kar počakal... Mogoče se me je spomnil...

OLGA: Saj, ... samo, da sem ga našla. Vaša dolžnica sem, do smrti. Do smrti!

MELANIJA: Malenkost... Saj bi ga sama prinesla, pa nisem vedela, kje stanujete...

OLGA: Hvala... Hvala vam... In kaj sem vam dolžna? Obljubila sem nagrado, saj ste slišali. Kaj si torej želite, draga kolegica?

MELANIJA: Nagrado.

OLGA: Saj, ampak kakšno? Denarno, souvenir?

MELANIJA: Ne, nagrado... Ribičevo?

OLGA: Ojoj, za najditelja psov je še ne podeljujejo.

MELANIJA: Ne, za poezijo. Saj ste v komisiji.

OLGA: A pišete pesmi?

MELANIJA: Ne jaz... mož... Zanj želim Ribičevo nagrado...

OLGA: To pa ne bo lahko.

MELANIJA: Ja, kaj niste več v komisiji?

OLGA: Seveda sem... Ampak že dolgo ni izdal nobene zbirke...

MELANIJA: Letos bo izdal dve.

OLGA: No, potem pa že...

MELANIJA: Sedite! Sedite, saj morava proslavit to srečanje in ta srečen konec... Sem mu že dala malo mortadele. In medve bova popili kozarček... Prav?

(Nalije brinjevec sebi in gospe Olgi, pudlček je zadovoljen z mortadelo...)

OLGA: Samo malo...

MELANIJA: Zdaj sva tako rekoč prijateljici. Ne mislite, da sem tak zmaj, kot sem se pokazala pri Vernikovih. Ne maram njunega hinavstva, to je. Jaz sem odkrita ženska. Ne maram, da dosežeta vse po zvezah. Jaz sem proti zvezam. Kvaliteta naj se sama izkaže!

OLGA: Seveda.

MELANIJA: No, zdaj pa povejte, kako je mogoče dobit to nesrečno nagrado.

OLGA: Ja, najprej morate imet kako dobro knjigo!

MELANIJA: No, to je še najmanj. Eno je že napisal, eno pa še bo. Vsak večer v kopalnici. Ampak jaz mislim vse drugo. Saj vem, da je zadaj politika... Vernik je gotovo dobil zaradi politike. On ima neke funkcije v Partiji... Je to, ne?

OLGA: Veste, da ne vem... Pred petimi leti, ko sem prišla v komisijo, je bilo tako. Takrat je bilo preprosto. Poklicali smo na CK sekretarja za kulturo in je šlo... Zdaj pa je vse drugače... zdi se mi, da imajo zdaj prednost taki, ki niso v Partiji ali pa taki, ki so izstopili. Ja, vse se spreminja... Kolegi pravijo, da nekoč niso mogli nagraditi niti enega pisatelja, ki je bil kdaj v zaporu. Zdaj pa dobijo nagrade sami taki, ki so bili kdaj v zaporu... Več let si bil zaprt, prej dobiš nagrado... Neki pesnik razgraja že dve leti... Štiri leta sem sedel, pravi, pa še ne dobim nagrade, oni pa je sedel samo eno leto, pa jo že ima... Ja, vse se je zamešalo...

MELANIJA: Aha... Se mi je zdelo... No, in kaj še vpliva, da kdo dobi nagrado, drugi pa ne?

OLGA: Saj sem rekla, če ima dobre knjige... mislim, prva je le kvaliteta...

MELANIJA: Pa poleg kvalitete?

OLGA: No, včasih, ko se moramo odločit med dvema enakima pesnikoma, tedaj povprašamo tudi po zdravju. Če je kdo zelo bolan, mu damo nagrado, saj rečemo, oni je še zdrav, bo že počakal... Ali kaj podobnega...

MELANIJA: Kdo je vse v komisiji poleg vas?

OLGA: Saj ste nas videli. Doktor Svetlič je predsednik...

MELANIJA: Kaj je njegova šibka točka? Ali ni rekla tista igralka, da je zapeljivec?

OLGA: Pravijo, da je ženskar... Da ima rad mlade... jaz ne vem, mene ni nadlegoval, vsaka mu čast...

MELANIJA: O, razumem... (*Si zapiše*) Kaj pa tisti fant s Štajerske?

OLGA: Majer... Ne vem, on je pošten... samo malo sovraži vse, kar je ljubljansko. Če je kak pesnik s Štajerske, potem glasuje zanj... Pač lokalpatriot...

MELANIJA: Štajerski lokalpatriot... (*Si zapiše*) In zdravljen alkoholik?

OLGA: Ja, njemu se najbolj prikupite z radensko...

MELANIJA: In tista igralka?

OLGA: O, njo pa morate samo poslušat... da pove svojo gledališko tragedijo...

MELANIJA: Prav. (*Si zapiše*) In vi... Vaša šibka točka pa je Othello.

OLGA: Ne... Othello je na vseh sejah... Lepo sedi. Ampak jaz se najbolj nanj zanesem. Ko glasujemo, ga samo pogledam... Če zalaja, potem vem, da ne smem glasovat. Če pa se oblizuje in maha z repkom, pa kar glasujem za nagrado.

MELANIJA: In ko ste glasovali za Vernika, ni lajal?

OLGA: Ne, zelo se je oblizoval, pa sem glasovala...

MELANIJA: Kdo pa je še v komisiji?

OLGA: Še doktor Premzl, ampak on ne hodi na seje... In tudi bere ne več... Ampak je najstarejši in najbolj kritičen. Njega vprašamo po telefonu...

MELANIJA: In potem?

OLGA: Potem pa grejo naši predlogi na sejo upravnega odbora. Ampak tam skoraj vedno potrdijo naše predloge, seveda če se strinja oče naroda... Navadno še njega vprašajo.

MELANIJA: Oče naroda? Predsednik?

OLGA: Sicer pa zdaj ne sliši več, kaj ga vprašajo...

MELANIJA: Hvala vam, hvala... do smrti vam bom hvaležna.

OLGA: Jaz pa vam... zaradi Othella.

MELANIJA: Jaz pa vam... za informacije... Hvala, stokrat.

OLGA: Hvala vam...

MELANIJA: Othello, na še malo mortadele... Da boš pomahal z repom, ko boste glasovali... Zbogom.

OLGA: Zbogom...

MELANIJA: Vi ste moja prijateljica. Vi! Zbogom.

(*Olga odide s pudlom, Melanija k imeniku in kliče doktorja Svetliča*)

Gospod doktor... Tu Mlakarjeva... ne vem, če se me spomnite... ja, pri Vernikovih... oh, saj nisem mislila resno... morava se videt... na samem... lahko jutri... pri Slonu... ja... vi ste bili tam edini pravi moški... se vidi, da niste pesnik... Ja, ob desetih, velja... Bom točna, bom... (*Odloži*) Kavsat, kavsat... če je treba... Kavsat... saj se ne sliši tako grozno...

(V tem se odpro vrata. Iz službe pride Jože Mlakar)

MLAKAR: Kaj si že doma?

MELANIJA: Ja.

MLAKAR: Ne delaš?

MELANIJA: Ogromno sem že naredila. Več kot si misliš. Si odnesel zbirko?

MLAKAR: Sem.

MELANIJA: In kaj so ti rekli?

MLAKAR: Oddal sem in rekli so, naj počakam na urednikov odgovor.

MELANIJA: Kaj nisi govoril z urednikom?

MLAKAR: Ne.

MELANIJA: Pa sem ti rekla.

MLAKAR: Če pa je bil na seji.

MELANIJA: Dobro, jutri začneš pisat drugo zbirko. Bolj moderno. Ti bom prinesla nove pesniške zbirke ... Da boš videl ...

MLAKAR: Ne bom več pisal na silo! Ne razumeš?

MELANIJA: Boš, boš ... In iz Partije boš stopil, v zapor boš šel, zbolel boš na smrt ... in potem bo vse dobro ...

MLAKAR: Iz Partije ... to še ... v zapor pa ne ... In zakaj naj bi zbolel?

MELANIJA: Za nagrado! In tvoja mati ni Primorka, ampak Štajerka!

MLAKAR: O, saj me bo res kap ... Me že stiska pri srcu ...

MELANIJA: No, vidiš ... Odlično ... to je odlično ... Samo zbolet moraš, pa bo ... Na zdravje! *(Izpije preostali brinjevec)*

V.

Pri Mlakarjevih. Melanija se ureja, Pika pije jutranjo turško in bere Delo ... Mati se pripravlja na resen pogovor s hčerko.

MELANIJA: Ne greš na predavanje?

PIKA: Takoj! Samo da preberem, kaj piše Marko v Književnih listih.

MELANIJA: Spet kake prismođarije ...

PIKA: Šššš! O nagradah ...

MELANIJA: Poslušaj, Pika, ravno o nagradah bi rada govorila s tabo. O očetovi nagradi.

PIKA: Mama, kaj še nisi nehala. Poslušaj! Poslušaj, kaj piše danes zjutraj Marko o nagradah ... »Nikogar ne zanimajo več ne poezija ne proza ne drame ... Slovenec prebere pol knjige na leto. Po številu literarnih nagrad pa smo Slovenci gotovo prvi narod na svetu. Imamo Ribičeve, Otonove, Krpanove, Šernove, Matičkove, Gogove, Steklarjeve ... Če bi imel kaj besede v slovenskem kulturnem življenju, bi najprej ukinil vse te full blazne nagrade ...« Tako piše Marko ...

MELANIJA: Naj piše, kdo mu brani ... Saj lahko piše, mi smo demokratska družba. A nagrade še vedno so, dobili so jih drugi, zakaj bi je ne dobil tvoj oče ... On je skromen, pošten, dober ... zakaj bi naj dobil nagrado nekdo drug in ne on. Tako bo dobil samozavest ...

PIKA: Mama, ata je rekel, da ne bo več pisal pesmi ...

MELANIJA: Rekel, rekel... A kako je vesel, ker mu bo izšla zbirka UPOGIBANJE ŽEBLJEV... Zdaj je oddal drugo zbirko...

PIKA: Kakšno drugo, nič ne vem... Meni je rekel...

MELANIJA: Viš, da ti ne razkrije svojega srca kot meni. Sramuje se pred mladimi... Tak je... Zato te prosim, samo tokrat mi še pomagaj... Ne hodi danes na predavanje. Doma ostani. Čez pol ure bo prišel na obisk doktor Svetlič, predsednik komisije za literaturo pri upravnem odboru Ribičevih nagrad. Poglej, tu imaš kartonček o njem. (*Potegne iz kartoteke kartonček o Svetliču*) »Najpomembnejši član komisije. Načelno pošten. Šibka točka: ženske, zlasti mlada dekleta«. To sem zbrala o njem... Sama sem ga že srečala... Saj me je že prijel za roko, a kaj več ne. Tako ne bom dobila nagrade. Zato te prosim, ostani doma, jaz bom šla v trgovino... Bodi presenečena... potem mu dovoli, da se ti približa, lahko te tudi sleče, veš, ko pa bo hotel, saj veš, kaj... pa mu reci: dam, če bo oče dobil nagrado... Razumeš? In če bo rekel, ja, tedaj se mu prepusti, a takrat bom že jaz pozvonila na vratih, vaju zalotila in kričala, da bom vsem povedala, če ne dobi naš oči nagrade... Razumeš...

PIKA: Mama, pa ti si nora! Tebi se je zmešalo od teh nagrad... Grem! In ne vrnem se, dokler ne boš ozdravela... dokler ne boš pustila pri miru teh nagrad... K Marku se preselim, čeprav nima tuša. Da veš... In očetu bom povedala... Vse...

MELANIJA: Pika!

PIKA: Zbogom... mama... ti si postala... zmaj... In to ne po kitajskem horoskopu, ampak zares... Zbogom... (Gre)

MELANIJA: (*Sama, ne ve, kaj bi. Stopi za Piko, ki je že zbežala. Gre k telefonu, a ne dvigne slušalke... Potem vzame iz predala mapo, polno listov. Vzame en list in bere...*)

VSE JE PESEM

Vse je pesem
radiator – pesem,
kuli – pesem,
napis Market
smrt fašizmu
coca cola
vse je pesem
daj dam pesem
Čopova 14
Integral Olimpija
vse je pesem
celo pesem...

Če je to kaj slabše od knjig, ki jih katalogiziram, potem sem pa res zmaj... (*Gre k telefonu. Zavrti številčnico*)

Halo, tu Mlakarjeva! Ja, kdaj bo izšla moževa knjiga? Ne veste! A tako,

ne veste, kaj? Dotacija kulturne skupnosti? Sem vam rekla, da je to urejeno. UPOGIBANJE ŽEBLJEV mora iziti še ta mesec, drugače bom naredila škandal ... Vi se tiskate med seboj, drugim pa ne pustite blizu. Takoj jutri pridem v založbo ... Jutri! (Odloži)

(Čez čas spet telefonira) Halo, Kačurjeva založba, urednika, prosim ... Kako ga ni? Zadnjič sem vam prinesla rokopis moževe modernistične zbirke Vse je pesem ... Kdaj boste odgovorili? Ste že? Kam, na šolo? Bedaki, sem vam rekla, da ga jaz zastopam, ker je bolan ... Meni bi morali odgovoriti. Povejte uredniku; če ne boste sprejeli, pridem tja ...

..(Odloži. Potem gre v kopalnico, se sleče in sede v kad. Tam čaka...
Zvonec pri vratih)

MELANIJA: Ja! Naprej! Kar naprej!

SVETLIČ: Dober dan, kje je kdo?

MELANIJA: Samo trenutek, tuširam se.

SVETLIČ: Bom pa prišel kasneje.

MELANIJA: Kar noter, sem že v šlafroku ...

SVETLIČ: Saj ne morem ...

MELANIJA: (Pride iz kopalnice v zapeljivi halji) Kaj ne moreš? Kaj ne moreš? V avtu si pa lahko?

SVETLIČ: Če se pa tuširaš ...

MELANIJA: Tudi tebi ne bi škodilo ...

Gre zaklenit vrata, potem odideta v kopalnico. Tam ga slači ... se čez čas zvrneta v kad)

SVETLIČ: Si zaklenila?

MELANIJA: Kdaj imate sejo?

SVETLIČ: Ne hodim rad po domovih!

MELANIJA: Koliko vas glasuje?

SVETLIČ: Pa res ne bo nihče prišel?

MELANIJA: Gospa Olga bo glasovala zame pa ti pa tista igralka ... To je že šest ...

SVETLIČ: Kaj če bo kdo pozvonil?

(Zvoni na vratih. Svetlič skoči pokonci na pol slečen. Zvoni!)

MELANIJA: Pusti, to je kak inkasant.

SVETLIČ: Kaj če je mož?

MELANIJA: On je v službi.

SVETLIČ: Saj sem tudi jaz v službi.

MLAKAR: Pika! Melanija! Odpri! Takoj ...

MELANIJA: Mož.

SVETLIČ: (Zgrabi dele obleke) Kaj naj storim?

MELANIJA: Jaz bom rekla, da se tuširam.

SVETLIČ: Kaj pa naj jaz?

MELANIJA: Skrij se v spalnico ...

SVETLIČ: (Steče) Kje?

MELANIJA: Bo dobil nagrado? (Za njim)

SVETLIČ: O, Jezus, bo ... če pridem živ od tod.

MLAKAR: Melanija, hočeš, da vdrem... Odkleni, ključ je v vratih.

MELANIJA: Čakaj, takoj ga vzamem ven...

(Vzame ključ iz vrat in gre v kopalnico, leže v kad... Mlakar za njo, v rokah drži pismo. Je divji)

MLAKAR: Kaj je to? Ženska, povej kaj je to?

MELANIJA: Ne vem, kaj hočeš, res ne vem!

MLAKAR: Poslušaj! Poslušaj! »Spoštovani tovariš Jože Mlakar. Vaša žena nam je pred dnevi prinesla vašo novo zbirko VSE JE PESEM. Žal vam moram reči, da to ni nobena poezija, ampak neumna kopija naših modernistov. A taka poezija ni več v modi... Nekaj verzov pa je sploh prepisanih... Očitno je, da to ni vaša lirika, ampak da ste poskušali biti moderni...« Kaj to pomeni? Kakšna zbirka VSE JE PESEM? Poslušaj, vse lahko počneš, lahko skačeš okoli komisije, kolikor hočeš, samo pesmi ne piši, razumeš, samo pesmi ne piši...

MELANIJA: Hotela sem, da bi imel dve zbirki... Ti pa si rekel, da ne boš več pisal... Tebi sem hotela pomagat...

MLAKAR: Nobene take pomoči ne potrebujem, razumeš! Nobene! Celo zbirko ti napiše... Niti ene pesmi več, niti ene besede, razumeš...

MELANIJA: Razumem... Oprosti, mi... oprosti... dobro sem hotela... Ko gledam te zbirke poezije, ki zdaj izhajajo, si vedno mislim, tako bi pa lahko tudi jaz napisala. Potem pa sem prebrala študije največjega teoretika modernizma našega Jevgenija Buljbe z naslovom VSE JE PESEM, TUDI RADIATOR in sem se odločila... Oprosti, samo dobro sem hotela...

(Telefon, dolgo zvoní, potem gre Mlakar in dvigne slušalko)

MLAKAR: Kaj? Nemogoče? Grem pogledat! *(Spusti slušalko na mizo)* Pravi, da je pri hiši vlomilec; da nekdo pleza po strelovodu mimo naše spalnice... *(Gre v spalnico in se vrne)*

MELANIJA: Kaj je?

MLAKAR: Saj sem najbrž že malo nor... Meni se zdi, da doktor Svetlič pleza po strelovodu...

MELANIJA: Ah, to ni nič... On to večkrat... tako za rekreacijo, kolikokrat sem ga že videla... *(Vzame slušalko v roke)* Halo, vi ste soseda... Ne, pustite milico, to je doktor literarnih znanosti... večkrat tako pleza... Ja, hvala za opozorilo... *(Odloži)*

MLAKAR: Veš, kaj... grem se napit... ne, grem iskat Piko... razumeš! Ti pa niti besede več... ne piši več in tudi jaz ne bom... In potem bo spet vse v redu...

MELANIJA: Veš, kdaj bo spet v redu... Ko boš dobil nagrado.

MLAKAR: O, jebenti...

(Odide. Melanija je zbegana, gre v kopalnico, pobere Svetličovo majico, gre v spalnico, sede k telefonu, ne ve, kaj bi... Potem vzame iz predala bele prazne liste... In jih zloži v mapo...)

MELANIJA: Niti besede... Prav... *(Zavrti številčnico)* Halo, halo. Ribičeva založba. Ja, tu Melanija Mlakar... Poslušajte, prosim, samo

malo ... Moj mož, pesnik Mlakar, ja, je zelo bolan, ne ve več zase, joče, ker je premalo pisal, zdaj pa mi je pokazal pesniško zbirko z naslovom ODSOTNOST BESEDE ... Prazni listi ... Ja, to bo najbolj poceni knjiga ... Vem, da je že en pesnik izdal tako knjigo ... Orestes ... Ampak tista ima naslov Opus nič ... In ni izdal pri vaši založbi.

Vi, ki se ukvarjate z recitiranjem slovenske poezije, pa bi lahko že vedeli, kar vem jaz, ki samo katalogiziram slovensko liriko, in sicer, da je Opus nič naslov za bel papir, na katerem ni bilo nikoli nič, Odsotnost besede pa pomeni, da so bile na teh listih nekoč besede, ki so zdaj odsotne, ki so zapustile papir, ki zdaj čaka na novo energijo, ne več na energijo besede ... Zato je prazna knjiga Odsotnost besede nekaj čisto drugega kot prazna knjiga z naslovom Opus nič. A razumete?

VI.

Seja komisije za podelitev Ribičeve nagrade za poezijo. Za sejno mizo z obveznimi kravatami sedijo dr. Svetlič, predsednik komisije, Olga z Othellom, Zarnikova, Majer in tajnica kulturne skupnosti.

SVETLIČ: Prosim tovarišico tajnico za uvodne podatke.

TAJNICA: Seja je, kot vidite, sklepčna. Če bo prišlo do istega števila glasov, bomo pismeno konsultirali še tovariša doktorja Premzla, ki se je opravičil, češ da mu je zdravnik prepovedal udeleževanje sestankov ...

MAJER: Zakaj pa je potem v vseh komisijah v republiki?

SVETLIČ: Ššš!

TAJNICA: Dobili smo sedem predlogov. Mi moramo izbrat enega ali največ dva kandidata, s katerima potem nastopimo na glavnem odboru Ribičevih nagrad ... Toda več kot ene nagrade za poezijo ni mogoče podeliti. In pa še to. Potem mi dajte, prosim, svoje številke žiro računov.

SVETLIČ: Hvala! Slišali ste, da imamo v klobuku imena ... Dovolite še meni neke vrste uvodno stališče, preden se bomo odločili. Nam vsem tu je jasno, da je edini resnični kriterij kvaliteta poezije. O tem ni dvoma, čeravno je jasno tudi to, da je kvaliteta poezije stvar okusa, intuicije, skratka, večkrat subjektivni faktor. Toda ob kvaliteti velja imeti v mislih še naslednje ozire. Ali ima smisel nagraditi pesnika, ki je v tem letu že prejel recimo Otonovo, Krpanovo, Matičkovo, Steklarjevo, Kurirčkovo nagrado? Je prav, da ena zbirka ali en pesnik pobere vse te nagrade? Drug zelo pomemben faktor je seveda politični vidik, četudi hočejo nekateri ločiti poezijo in politiko. Kot veste, doslej cele vrste pesnikov niso mogle dobiti nagrade zaradi nedemokratičnosti naše politike. O nekaterih pesnikih nismo smeli niti govoriti.

ZARNIKOVA: To je res. Mene je hotel moj pokojni mož, oficir OZNE, neki večer pijan ustreliti, ker sem rekla, da je Gradnik v poeziji najbolj razumel žensko dušo ... Je rekel, da je bil Gradnik negativen element ...

SVETLIČ: Zato predlagam, da morda nekoliko mehkeje obravnavamo

pesnike, ki so bili doslej a priori zatirani, torej take, ki niso člani partije... S tem bomo pomagali naši partiji, ker bo lahko dokazala, da sestopa tudi na področju poezije. Če bomo morali tehtati med dvema pesnikoma, ki sta približno iste vrednosti, vam predlagam kot star maček v žirijah, da bo zelo odjeknilo, če bomo nagradili kakega doslej preganjanega ali zaprtega pesnika... Še boljše pa mogoče kakšnega, ki se ni ekspaniral ne na levi ne na desni... da vam ne bojo očitali, da se zdaj mi sami politično opredeljujemo. Torej kak preganjan ali še boljše kak politično neopazen pesnik. Prva pa je kvaliteta, smo rekli.

OLGA: Kot recimo pesnik Mlakar.

SVETLIČ: Ne bomo preHITEVALI, tovarišica Olga. Tretji ozir je, kako bi rekel, je človeški. Malo moramo povprašat, kako je z zdravjem kandidatov. Če sta dva enakovredna pesnika; prva je namreč kvaliteta, smo rekli; če sta dva enakovredna na primer, pa je eden zelo bolan, drugi pa zdrav ko dren, zakaj bi ne dali nekakšne človeške tolažbe prvemu, ki bo morda jutri umrl, nesrečen, nepriznan, zamorjen. In teh pesnikov imamo v slovenski literaturi na ducate, mislim nepriznanih, zamorjenih in nesrečnih. Zato pa jih moramo potem mi slavisti rehabilitirati. Zakaj ne bi koga moralno in človeško in psihično rehabilitirali že pred smrtjo z Ribičevo nagrado? Mislim, da ni to noben oportunitizem. Torej, kvaliteta na prvem mestu, a tudi upoštevanje zdravja, politične preteklosti, evidenca o drugih nagradah itd. ne more škoditi. Tu imam tudi spisek kandidatov še za Otonove, Borisove in Steklarjeve nagrade... Morda bi pa zdaj lahko prešli na imena.

OLGA: Ja, Mlakar je baje zelo bolan... je rekla njegova žena...

MAJER: Ej, čakajte malo... Poleg teh političnih in zdravstvenih ozirov ste spregledali geografski vidik. Ali ni že čas, da bi enkrat dobil nagrado kdo, ki ni iz Ljubljane? Ali ste že kdaj podelili kako nagrado pesniku prek Trojanskega klanca ali onkraj Mure? Ali nimamo policentričnega razvoja poezije v Sloveniji?

SVETLIČ: Kajpada, tudi to moramo upoštevati.

MAJER: Oprostite, jaz sem delegat severovzhodne Slovenije in sem odgovoren svoji pesniški bazi.

ZARNIKOVA: Med temi osmimi imeni ni nobene pesnice. Ne, jaz nisem nobena feministka, ampak to, kar se počne pri nas s slovenskimi pisateljicami in pesnicami, to je, oprostite, škandal. In ko berem slovensko poezijo na radiu, vam lahko zagotovim, da je ženska lirika kot zanašča za oddajo Za lahko noč. Če ne bojo upoštrevane ženske in mladina, bom, oprostite, protestirala...

SVETLIČ: Prav... Še kakšne pripombe?

TAJNICA: Oprostite, smem... Tisti pesnik, ki je že lani grozil, da bo zažgal kristalno dvorano, če ne dobi nagrade, je bil včeraj spet tu... Rekel mi je: »Povej, komisiji, da me podpira naša frontna organizacija, za mano stoji PEN in trideset tisoč bralcev in tri bralne značke... Če se letos ponovi svinjarija, bom zažgal kristalno dvorano in muzej revolucije...«

SVETLIČ: Oprostite, kakšen nivo pa je to?

TAJNICA: Jaz samo citiram . . .

(Trkanje in že vstopi Melanija Mlakar... Utihnejo in jo gledajo... Melanija že ima v roki novo zbirko...)

MELANIJA: Oprostite, upam, nisem zamudila. Ste že glasovali? No, zdaj ga lahko potrdite, ali ne?

SVETLIČ: Draga tovarišica, mi še nismo tako daleč . . . Mi šele utrjujemo kriterije . . . Šele potem bomo glasovali . . .

MELANIJA: Kako glasovali? Kaj ne bo dobil nagrade moj mož?

SVETLIČ: Bomo videli, kako se bomo demokratično odločili.

OLGA: Brez skrbi, prva bo kvaliteta!

MELANIJA: Veste, kaj! Nič ne boste glasovali . . . tu bom sedela in čakala, da boste mojega izbrali za nagrado . . . Tako! (*Sede*)

MAJER: Kaj pa je zdaj to? To se pa res lahko zgodi samo v Ljubljani!

MELANIJA: Ti pa tiho, pijanec!

MAJER: Oprostite . . . ozdravljen . . . imam diplomo tovariša Ruglja!

SVETLIČ: Prosim vas, da počakate zunaj!

MELANIJA: O, ne boste se me znebili . . . Na hodniku mrgoli pesnikov, ki čakajo na rezultate . . . Jaz ne grem ven . . . Sicer pa ti moram vrnit majico, ki si jo pozabil pri nas v kopalnici! Tebi, Olgica, lahko kar tu izročim mortadelico za psa . . . Vam, Zarnikova, lahko priskrbim kaj za »pokavsat« . . .

SVETLIČ: Ven! Prosim, da zapustite sejno sobo, da bo lahko komisija v miru delala. In vi (*se obrne k tajnici*) sedite zunaj in pazite, da nas ne bo kdo motil . . . Tako!

MELANIJA: Poslušajte . . . Niti v poštev ne pride, da moj mož ne bi dobil nagrade . . . Pika je odšla od doma, on je resnično zbolel na živcih, jaz imam zadnji opomin pred izključitvijo iz službe . . . ker sem se ves čas ukvarjala z vami . . . Saj vem, kako to gre, vem, kako se delijo te nagrade, ne skrivajte se za nekakšno kvaliteto, dve zbirki sem priborila, vse . . . za noro me imajo . . . In videli boste, da sem nora . . . če ne bo nič . . . Jasno? Zdaj bom pa tudi jaz čakala . . . (*Gre. Ostanejo brez besed*)

MAJER: Saj sem rekel.

SVETLIČ: A boste že tiho, vi . . . (*tajnici*) Sem rekel, pojdite ven in pazite, da še kdo ne vdre v sobo . . . Obveščajte me po zvočniku, če bi prišlo do gneče na hodniku . . .

TAJNICA: Prav. (*Gre*)

SVETLIČ: Kje smo že ostali?

MAJER: Pri vaši majici . . .

SVETLIČ: Aha . . . Torej imamo sedem kandidatov. Prosim, da ta incident ne vpliva na nadaljnji potek seje. Pred seboj imate sezname pesnikov . . . in njihovih zbirk.

OLGA: A pripišemo tudi Odsotnost besede?

SVETLIČ: Seveda . . .

TAJNIČIN GLAS: Tovariš doktor . . . Na hodniku je napeto. Mlakarjeva je napadla pesnika, ki ima priporočilo frontne organizacije!

SVETLIČ: Dobro, spopad naj ostane lokaliziran...

TAJNIČIN GLAS: Bežite, pesnikova žena prihaja...

(Vsi skočijo pokonci, tajnica priteče v sobo...)

TAJNICA: Za menoj, tu so vrata v predsobo in tam balkon in potem po strelovodu na Cankarjevo... Gremo! Za mano!

(Stečejo, zapro vrata za seboj in zaklenejo... V sobo vdre Melanija, razmršena, saj je za njo že nekaj spopadov. Gleda okoli sebe... in se potem sesede...)

MELANIJA: Zbežali so... Riti! A jih že dohitim... *(Vstane. Tedaj se oglasi telefon. Melanija dvigne)* Milica? Požar? Kje? Tu? Nemogoče, nič se ne kadi... A ljudje plezajo po strelovodu...? Nič hudega... To vsak dan... Tudi jaz sem, ko sem ugrabila Othella... Ja, doktor Svetlič pa je sploh strokovnjak za streloводе... Milica, pomiri se! *(Odloži)*

VII.

Melanija in Mlakar sedita v dnevni sobi. Molčita, očitno se ne pogovarjata že lep čas... On bere Delo, pred seboj pa ima res že cel kup zdravil. Melanija pregleduje knjigo ODSOTNOST BESED... Prav tako ima pred seboj na mizi deset izvodov zbirke UPOGIBANJE ŽEBLJEV...

MELANIJA: Saj vem, da se ne pogovarjaš z menoj; ampak vseeno ti povem, da imaš v tem letu pred seboj dve zbirki...

MLAKAR: Prav nič me ne brigata... Ena ni moja, drugo sem napisal pod terorjem...

(Telefon. Mlakar skoči pokonci... A že Melanija dvigne slušalko)

MELANIJA: Če misliš, da je to sovražna emigrantka Pika, se motiš! Moja prijateljica je... Halo... Ja, ste ga danes končno potrdili...? A ste imeli ponovno sejo...! Hvala, hvala...! Pozdravi Othella... Kaj? Kaj naj pogledam... Delo. Kaj tragedija... Čakaj, halo, halo... *(Odloži slušalko)* Ali nisi bral Dela? Izbran si, je rekla; a tudi naj pogledam Delo!

MLAKAR: In?

MELANIJA: Kaj si bral... Kaj? Daj sem! *(Mrzlično išče po Delu...)*

PRESEDSTVO KULTURNE SKUPNOSTI RAZVELJAVILO DELO ODBORA ZA RIBIČEVE NAGRADE

»Že dalj časa se je v kulturni javnosti šepetalo, da postopek podeljevanja naših najuglednejših nagrad za umetniške dosežke ne ustreza novemu času in demokratizaciji družbe. Zadnji dogodki na seji ene izmed komisij pa so absurdnost dosedanjega načina pri izbiranju nagrajencev samo še potrdili. Zato je predsedstvo kulturne skupnosti razrešilo vse odbore in komisije, njihove predloge razveljavilo in sklenilo, da že letos podeli nagrade po novem postopku. Ta naj bo demokratičen, odprt in predvsem veliko bolj preprost. Tako bodo lahko prejeli nagrade predvsem tisti posamezniki, ki so na višku svojega ustvarjanja in nagrade ne bodo več nekakšne rehabilitacije. Nov svet bo predloge izoblikoval še ta

mesec, tako da bodo podeljene kot vsako leto na dan svetega Hieronima...»

(Melaniji pade Delo iz rok, sesede se in v njej vre...)

MLAKAR: Zdaj pa imaš!

MELANIJA: Kaj? Kdo ima? Jaz?! A zdaj pa ti triumfiraš...! Ti ne razumeš, da je bilo vse zaradi tebe... Ko si prišel brat v našo podeželsko knjižnico, sem rekla: ta bo moj. Moj pesnik in moj človek! In se je zgodilo? Šla sem za tabo v to Ljubljano... in kaj sem videla, da nisi noben pesnik, da si ponižen človek... hotela sem spet naredit pesnika iz tebe... hotela sem prodret v ta sistem nagrad, priznanj, natisa knjig, kulture... In komaj sem vse to obvladala, je ta sistem razpadel. Vse sem žrtvovala, plezala po strelovodu, ugrabila sem psa, predajala sem se članom komisije, skoraj so me vrgli iz službe, začela sem pisat pesmi... kupila deset kil mortadele... vse to zate... da bi bil spet moški in pesnik in bi dokazala sebi in celemu svetu, da se nisem zmotila... takrat pred leti... in ti praviš zdaj – zdaj pa imaš... Prav... o konec, o tema, zagрни me, o svet...

(Steče v kopalnico, išče žiletke, jih najde, se vrne v sobo in si reže žile... Kri...)

Zdaj pa imaš! Zdaj pa imaš ti! *(Se zgrudi. Mlakar steče k njej. Se najprej tudi on zgrudi... Potem se osvesti... teka, vzame zavoje in ji zavija zapestja... Potem steče k telefonu.)*

MLAKAR: Klinični center? Urgenca, prosim. Ja, takoj. Prešernova 10. Mlakar. Samomor. Rezanje žil... moja žena... takoj...

(Kar spusti slušalko viset, steče spet k ženi... Jo dramí, obvezuje, medtem se stemni, čuje se sirena...)

VIII.

Melanija se je preselila v kopalnico in prerezala odnose s famílijo. Leži na jogi vložku; obvezana zapestja, odsoten pogled...

MLAKAR: Melanija, boš čaj!

(Melanija na vsa vprašanja molči oziroma odgovarja s trmastim molkom)

MLAKAR: Boš stil? Imam citronin, oranžni in grapefruit! Ej, skuhal nama bom kavico...

(Gre ven pristavit kavo... Se vrne z listom v roki...)

MLAKAR: Veš, da sem začel spet pisat! Mi kar gre od rok. Napisal sem pesem o tebi. Ti preberem?

(Melanija seveda molči)

MLAKAR: Poslušaj!

Ti si kot levinja
nežno večno
stopaš v svet,
ki v zenico sonca

režeš mreno časa
 ki z molk-besedo
 vse poveš o večnosti, ti
 Ti!

MLAKAR: Ti ni všeč! Saj! Ne bom več pisal. Prav imaš! Aha, kava? (*Skoči po kavo*) Počakaj... si ne boš nič naredila, kajne... (*se vrne s kavo...*)
 Pa bova malo skupaj popila...

Melanija, poslušaj... kaj če bi se preselila v spalnico, ... nima smisla, kaj če kdo pride...

(*Melanija molči*)

MLAKAR: Veš, posodo sem pomil... Ali jo naj še enkrat?

(*Na vratih zvoni. Mlakar gre odpret, vstopita Pika in Marko*)

MLAKAR: (*Si kar malo oddahne*) Pika! Marko! Mama vaju že pričakuje.

PIKA: Čao, čao...

(*S kretnjo pokaže v kopalnico in tako sprašuje, kako je z materjo*)

MLAKAR: O, dobro, dobro...

(*S kretnjo kaže, da je z materjo hudo narobe...*)

(*Grejo v kopalnico*)

PIKA: Mama, čao, mama, imam ful blazno novico. Crazy. Ampak zate... Glej!

(*Ko se mati ne zmeni, sama bere vabilo...*)

PIKA: Čast nam je obvestiti vas, da prejmete Ribičevo nagrado za mladega ustvarjalca s področja publicistike... « Uganeš, kdo je nagrajenec? Ja, Marko! Moj Marko!

MLAKAR: Marko! Čestitam!

PIKA: Ja, mama, ja. Poslušaj, kaj piše naprej! »Prosimo vas, da pridete v svečanih oblekah na podelitev na svetega Hieronima dan v kristalno dvorano. Za vas sta rezervirana dva sedeža v prvi vrsti... « Super, ne!

MARKO: Ampak z mano ne bo šla Pika, vas povabim in bova skupaj sedela...

PIKA: Ja, in boš sedela v prvi vrsti in televizija bo snemala, Verniki, Jodlbergerji, Farazini vsi bojo v luft skakali... boš videla te ljubljanske frise!

MARKO: Z mano boste šli, to je kot ena in ena...

PIKA: Jaz ne grem, niti ne morem, mi je lahko slabo, saj sem noseča...

MLAKAR: Ja, Pika, česa ne poveš... Čestitam. Koliko časa pa že?

PIKA: Ja, kako uro in pol, ne Marko!

MARKO: Gospa... če pa nočete z mano... pa se lahko nagradi tudi odpovem... če me zato prezirate, ker sem prej...

PIKA: Ne, to pa ne! Denar potrebujeva, dolgove imava, otrok je na poti, sem rekla... Po nagrado boš šel in mama s tabo... In vsa Slovenija bo gledala, tudi tvoja žlahta, mama, ne bojo mogli reč, da te ni nikdar na televiziji; kam je zlezla naša Melanija, bojo rekli...

(*Obmolknejo... Zdaj spregovori Melanija... ne njim, ampak sebi*)

MELANIJA: Poezija je sranje! Nagrade so sranje! Prva vrsta, sranje, televizija sranje... Zdravljica je sranje... vsa ta kultura... svet je sranje in

Melanija Mlakar je sranje...

(Zvoni, vsi grejo ven... Prišel je psihiater doktor Flajšaker)

PSIHATER: Dober dan, kje je pacientka?

MLAKAR: Dober dan, dobrodošli, kar v kopalnici si je postlala...

PSIHATER: Stopite malo v kako drugo sobo, da ne bo imela vtisa, da kdo posluša... Saj razumete... To bo psihološki intervju in psihiater ter pacient morata bit sama. Da si lahko zaupata...

MLAKAR: Prav, prav...

(Se umaknejo, psihiater gre v kopalnico)

PSIHATER: Dober dan! Dober dan, draga gospa. Tu sem, da bi vam pomagal... Zato mi morate zaupat. Zaupat, da sem tu samo zaradi vas... Mi zaupate?

MELANIJA: *(Seveda molči)*

PSIHATER: Najprej vam bom postavil nekaj vprašanj! Ime in priimek? *(zapiše v beležko)* Melanija Mlakar. Fino. Spol? *(jo pogleda)* Ženski! Fino! Sem si kar mislil. Poklic? Višja bibliotekarka... V redu. Opravka ste imeli s knjigami... So vas knjige pripeljale v to stanje? Recimo kar odkrito v suicidalno stanje? Lahko bi rekli...

Torej ste imeli očeta tirana? Gotovo!

Je bil mož tiran? A copata... prav! Gotovo vam je primanjkovalo ljubezni!

Vi ste trpeli, ker je on pesnik, vi pa samo knjižničarka. Jasno ko beli dan... Premagat ga morate...

Gospa Mlakar, ne gre za vas. Za družbo gre. Za družbo. Oba prav dobro veva, da niste bolni vi, ampak družba... Naša pa je dvakrat bolna! Udarit morava po njej, dvignit roko nanjo... Ne nase! Na družbo. Kako lepo roko imate... Ta roka bo... kovala...

Ja, žiletke v roke in z njimi, a ne nase, na družbo... Ta roka bo kovala... Ne mislite, da se vas to ne tiče, ne gre samo za vas, gre za vaše otroke, za vnuke, ki so morda že na poti...

Jaz čutim kot vi. Midva morava sklenit zavezo. Lahko vas vzamem k sebi v bolnišnico, da vas zaščitim pred to družbo, da vam nič ne morejo, da vas ne morejo aretirat, razumete... Ta roka bo kovala... Zakaj smo prvi po številu samomorov? Kdo nas je pripeljal tako daleč? Nas kranjske Janeze in Micke... Kaj so naredili iz naroda, ki poje v ljudski pesmi Sem deklica mlada, vesela, sem pravo slovensko dekle... Od kod depresija med ljudstvom, ki tako rado poje En hribček bom kupil, bom trte sadil... Kdo je stisnil ta veseli narod za vrat? Vas vprašam! Sistem, družba, ena stranka! To je...

Torej sva zaveznika, gospa. Me veseli... *(Ji strese roko)* Ta roka bo.. jebenti, se ne morem spomnit...

(Je razgret, utrujen, razburjen... Gre ven, iz sobe pridejo Mlakar, Pika, Marko...)

Vaša mama je odlična ženska. Odlično sva sodelovala. Opozarja nas na bolno družbo... Danes sva imela intervju, prihodnjič pa nadaljujeva s psihodramo. Trideset tisoč za participacijo in dvajset tisoč za potne

stroške. Tu je potrdilo zavarovanja ... V redu ... Vse bo v redu ... na juriš, na bolno družbo, psihiatri spreminjamo svet ... Aha ... ta roka bo kovala svet ... (*Gre*)

(*Domači se gledajo. Iz kopalnice pride Melanija. Gre k telefonu. Vrti*)

MELANIJA: 214-111. Mestno gledališče? Halo ... (še enkrat zavrti) Mestno gledališče ... Kje pa hodite, vratar! Kje ... zdaj bomo začeli drugače ... bomo zdravili bolno družbo ... Dajte mi umetniškega vodjo ... Halo, ste vi tisti Partljič ... Ja, jaz tudi pišem ... Imam komedijo ... psihodramo ... imam tudi že naslov PESNIKOVA ŽENA PRIHAJA ... Ja, lahko prinesem ... Samo, da ne bo režiral Mile Korun ... to izrecno prepovedujem ... on potvarja avtorje ... Halo, halo, halo, halo ...

Tema in konec

Tod je dišala akacija

Ruža Tremški-
Gradišnik

SPOMIN

V razkosanih sanjah stokaš,
straši te bridkost v očeh
in kri na tujčevem obrazu.

Ko z nezbujenim pogumom
tavaš med hišami,
te val tesnobe sili,
da zahlipaš v mestu,
ki ga obsojajo razglasi smrti
neznancev, obešenih in ustreljenih.